

BOEKBESPREKING

Internationale Bibliographie für Speläologie Jahr 1950. von Hubert Trimmel. Herausgegeben vom Landesverein für Höhlenkunde in Wien und Niederösterreich 1954, 62 blz. Prijs ö S 25.

Het was een goede gedachte van de Landesverein für Höhlenkunde, om zijn 75e verjaardag te vieren met de uitgave van bovengenoemde internationale bibliographie. Dit eerste nummer begint met de algemene werken op het gebied van de Spelaeologie; dan volgt de theoretische Spelaeologie, weer onderverdeeld in geo-, bio- en anthropospelaeologie. In het 3e en 4e hoofdstuk geeft de schr. de uitgaven van de toegepaste en praktische hollenkunde, om in het laatste hoofdstuk te eindigen met het literatuur-overzicht van spelaeologie in de verschillende landen van alle werelddelen. De schrijver vraagt om opgaven en aanvullingen uit alle landen. Hij heeft door deze uitgave een zeer verdienstelijk werk verricht en het is te hopen, dat hij dit kan voortzetten. Wanneer 200 personen of instellingen dit nummer kopen, is de uitgave van het volgende nummer verzekerd. De prijs kan onmogelijk een bezwaar zijn. Men kan dit nummer bestellen bij bovengenoemde Landesverein, die gevestigd is Neulinggasse 39/1, Wien III.

K.

Ontdek de Vogels door J. G. Th. van Nes en J. E. Sluifers. Uitgave N.V. W. J. Thieme & Cie, Zutphen. 1955. Prijs geb. f 4.50.

Een eenvoudig boekje dat zich, zoals de schrijvers zeggen ten doel stelt „ieder, die een „vogelman“ wil worden, dusdanige gegevens te verstrekken, om daarmee gewapend meer nut en genoegen van zijn waarnemingen te hebben“. Determineertabellen bevat het niet, evenmin als beschrijvingen. 't Is dan ook onmogelijk om met dit boekje de verschillende soorten te leren kennen. En zolang dit niet het geval is, betwijfelen we, of men erg veel heeft aan allerlei wenken, raadgevingen en opwekkingen om te letten op dit of dat. Een zestal foto's en wat eenvoudig zwart-wit schetsjes verluchten de tekst.

M.

Tweevleugelige Insecten — Diptera, III, Luisvliegen (Nycteribiidae en Hippoboscidae) door Prof. Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven Jr. Kon. Ned. Natuurhistorische Vereniging, Wetenschappelijke Mededelingen.

Als zestiende deel van bovengenoemde serie verscheen dit werkje. Gestoken in een keurig groene omslag, maakt het een prettige indruk en in de toekomst zullen alle nieuwe uitgaven van een omslag voorzien worden. Dit deel behandelt de luisvliegen en werd geschreven door de deskundige bij uitstek op dit gebied, Prof. Dr. J. H. Schuurman Stekhoven.

De luisvliegen vormen een groep, die uitsluitend op zoogdieren of vogels voorkomen en zich voeden met hun bloed. Ons land herbergt 13 soorten, waarvan 3 op grotere zoogdieren (paard, hert, schaap) voorkomen, 4 andere op vleermuizen en een zestal op vogels. Ten-

gevolge van hun zeer gespecialiseerde levenswijze hebben zij verschillende anatomische vormveranderingen ondergaan. Zij worden tot twee groepen teruggebracht, de Nycteribiidae of vleermuisvliegen, waarbij de vleugels ontbreken, de ogen gereduceerd zijn tot enige ocellen, die nauwelijks een flauwe lichtopname mogelijk maken en de poten schijnbaar op de rug ontspringen en de Hippoboscidae waar dit niet het geval is, alleen bij de schapenluisvlieg uitgezonderd, die eveneens blind is. Een en ander wordt uitvoerig behandeld en door zeer goede afbeeldingen geïllustreerd. Daarna volgt uitvoerig de zeer bijzondere en interessante biologie, gevolgd door wenken voor het verzamelen en praepareren. De rest van het deeltje wordt gevuld met determinatietabellen van alle dertien soorten, een systematische soortenlijst met biologische bijzonderheden en vindplaatsen in ons land. Een literatuurlijst sluit het geheel af. Alles bijeen, een zeer goed geslaagd nummer, waarvan ik hoop dat het veel succes zal hebben en dat het de kennis van deze, wat verwaarloosde groep, zal bevorderen.

W.

Aus dem Leben der Bienen, door K. von Frisch. Springer-verlag, Berlin 1953. (Verständliche Wissenschaft, Bd 1.) 101 afb.; VI, 159 blz. Prijs D.M. 7.80.

Dat het werk van Karl von Frisch niet stilgestaan heeft, bewijst deze vijfde uitgave. Toch is schr. zich in één ding gelijk gebleven, n.l. in de wijze waarop hij zijn belangrijke ontdekkingen mededeelt. Hij doet dat zo eenvoudig en helder, dat men haast vergeten zou, wat dat alles aan arbeid en volharding gekost heeft. Zijn streng wetenschappelijke instelling dwingt hem tot voortdurende controle der proeven en tot het elimineren van die factoren, die een juiste interpretatie van de verkregen resultaten in den weg staan.

De inhoud van het boekje is bekend. Het begint met de samenstelling van het bijenvolk en de bouw van de woning en behandelt daarna de belangrijkste gebeurtenissen in een bijenstaat. Vanzelfsprekend gaat onze belangstelling vooral uit naar de bijentaal. Thans weet iedereen, dat wij de kennis van het bestaan er van aan von Frisch te danken hebben. De correctie, die de schr. aanbrengt in de interpretatie van de kwispeldans, is, daar dit boekje reeds twee jaren geleden verschenen is, nu algemeen bekend. Beschouwde hij in de vorige uitgaven de kwispeldans als de dans van de stuifmeelverzamelaars, in deze uitgave geeft hij de juiste verklaring: het is de dans van de verzamelaars op verre afstand (meer dan 100 m). Er is principieel geen verschil tussen de dansen der honingverzamelaars en die van de stuifmeelverzamelaars. Het is natuurlijk ook bekend, dat met de kwispeldans tevens ook de richting naar de voedselbron wordt aangegeven, doch zeer interessant is het te lezen, dat de methoden verschillend zijn, naargelang de dans wordt uitgevoerd op de verticale raat — het gewone geval — of op een horizontaal vlak, b.v. op het vliegplankje. Hierop in te gaan, zou te veel plaats vergen. Men leze het zelf en men zal er geen spijt van krijgen.

K.

Bijenstad, door Frank S. Stuart. Tweede druk. Uitg. H. Nelissen, Bilthoven en 't Groeit, Antwerpen. Geb. f 4.90.

Bijenstad — de oorspronkelijke titel is *City of the Bees* — is een roman. In een oude eik heeft zich een bijenvolk gevestigd. De belevenissen in en buiten de bijenstaat worden op levendige wijze beschreven, ook de strijd tegen de vijanden. Dit boek moet men niet vergelijken met het boven besproken werk van von Frisch. De opzet is een geheel andere. Dit moet zijn een boeiende roman, en, zoals in iedere roman, zullen ook hier wel eens dingen gezegd worden, die alleen aan de fantasie van de schrijver te danken zijn. Maar dit is helemaal niet erg, daar de schr. goed op de hoogte is. Dit blijkt vaak uit kleine bijzonderheden, die ons verrassen. Ik heb het boek met veel genoegen gelezen. In een volgende uitgave zou ik echter gaarne zien, dat de schr. wat meer aandacht besteedde aan de bijentaal, waarvan hij zich nu in een paar regels afmaakt. De bijentaal past juist in een roman.

K.

Wetter und Wetterentwicklung, door H. von Ficker. Vierte Auflage, 42 afb. en 11 kaarten. VII, 140 blz. Springer-Verlag, Berlin 1952. Prijs D.M. 7.80. (Verständliche Wissenschaft Bd 15).

Veel lectuur over Weerkunde, in het populair-wetenschappelijke genre, is er in de Nederlandse taal niet te vinden, waarom we dit interessante en vlot geschreven Duitse werkje over Meteorologie van harte kunnen aanbevelen.

Het geeft een goed inzicht in de oorzaken van de weersverschijnselen, in het „waarom” van de wisselingen van kou en warmte, van zon en regen, van storm en stilte. Vele problemen van de moderne meteorologie worden duidelijk, zij het soms wel wat beknopt behandeld.

„Veld-meteorologie” (als we dit woord mogen scheppen naar analogie van „veldbiologie”) moet U er niet in zoeken. Zelfs in het hoofdstuk „Das Reich der Wolken”, worden de wolken maar erg stiefmoederlijk behandeld. Wel zult U na lezing van dit boekje ongetwijfeld een betere kijk hebben gekregen op „het Weer” en zult U weersoverzichten en weersverwachtingen met meer genoegen en meer vrucht lezen en beluisteren.

Een aantal weerkaartjes zijn toegevoegd van typische weersituaties o.a. van de situatie tijdens een van de beruchte koude-invalen in Mei, zoals we er dit jaar weer hebben kunnen meemaken. De kaartjes zijn jammer genoeg wat klein van formaat en wat druk, en daardoor minder overzichtelijk.

D. M. van der Gugten.

Die Kometen, door Dr K. Wurm, 77 afb., VII, 160 blz. Springer-Verlag, Berlin 1954. Prijs D.M. 7.80 (Verständliche Wissenschaft. Bd. 53).

Over deze natuurverschijnselen die reeds in de grijze oudheid de mensen boeiden en verontrustten, schrijft hier een uiterst deskundig auteur. Besproken wordt allereerst de interessante historie van de kometenverschijningen, dan de banen, waarvan de statistiek geleid heeft tot de nieuwe theorie over de oor-

sprong der kometen, die in het laatste hoofdstuk ter sprake komt. Dan volgt de physica en de chemische samenstelling van de kometenkernen en de indrukwekkende kometenstaarten.

Dat in de laatste jaren de sluier van het onbekende, die zolang om deze verschijnselen gehangen heeft, schijnt te worden weggehaald, danken we voor een groot deel aan de Nederlandse astronoom Oort c.s. wiens werk we in het laatste hoofdstuk „Over de Oorsprong van de Kometen”, besproken zien. Hij bouwt hierbij voort op wat anderen met moeizaam zoeken hebben ontdekt en wat we besproken vinden in de voorafgaande hoofdstukken.

Populaire wetenschap van het goede soort!

D. M. van der Gugten.

Die Wissenschaft von den Sternen, door W. Kruse. Zweite, verbesserte Auflage, bearbeitet von W. Dieckvoss. 106 afb. XII, 179 blz. Springer-Verlag, Berlin 1954 (Verständliche Wissenschaft Bd. 43).

Op het gebied van de Astronomie heeft Nederland een naam en ook behoeven we niet te klagen over gebrek aan goede Nederlandse lectuur over Sterrenkunde. Toch is het de moeite waard ook eens dit Duitse werkje ter hand te nemen. Het behandelt de wereld van de vaste sterren en de werkmethode van de astronomie op zeer heldere wijze. Ook de radio-astronomie wordt daarbij niet vergeten.

Zich te verdiepen in de natuur is dikwijls spannender dan een roman, als we b.v. mee kunnen leven met de ontdekking van de grote wereld der extragalactische nevels en van ons melkwegstelsel als onderdeel van een zo'n stelsel. Indrukwekkend kan ook zijn een kleine noot aan de voet van een bladzijde, melding makend van de recente ontdekking van Baade, dat al de genoemde astronomische getallen nog eens met een factor 2 vermenigvuldigd dienen te worden. We leven mee met de natuurvorscher die, zoals de schrijvers in hun slotwoord zeggen, vanaf iedere nieuw beklommen top in de wetenschap weer neerziet op een nieuw onbekend land.

D. M. van der Gugten.

Laikan, de roman van een roofridder, door J. Wenter. Uitg. H. Nelissen, Bilthoven — 't Groeit, Antwerpen. Geb. f 7.90.

Het wordt meer en meer de gewoonte, het dierenleven in romanvorm te beschrijven. Dat is helemaal niet erg — het heeft zelfs iets aantrekkelijks voor vele lezers — mits het vlot en goed is geschreven en de wetenschap geen geweld aandoet. Dit boek behoort tot de goede romans. Het onderwerp, de levensgeschiedenis van Laikan, de zalm, leent zich dan ook uitstekend voor een romantische beschrijving. Laikan wordt geboren in het bronnengebied van de Rijn, waar hij een jaar verblijft, om dan zijn avontuurlijke tocht naar Zee te beginnen. Op deze tocht wordt hij gevangen, gemerkt en weer vrijgelaten. In zee — het tweede gedeelte van het boek — is deze roofridder in zijn element. Na zijn terugkeer en bruiloft in het bronnengebied wordt hij door de mens gevangen en dit is het einde. Derhalve geen happy end. Toch zal men dit boek tot het einde toe met plezier lezen.

K.